

Nr 603

Av fru Segerstedt Wiberg, *angående nordiskt forskningsarbete.*

De nordiska ländernas möjligheter att vart för sig på alla områden utbildade forskare och anvisa medel till en allt dyrbarare forskning framstår efter hand som alltmer begränsade. Ett samarbete mellan de nordiska länderna innebärande arbetsfördelning och förening av resurser kan här möjliggöra betydande kostnadsbesparingar och en ökad effektivitet. Det borde därför vara naturligt att betrakta Norden som en enhet från forsknings-synpunkt.

Frågan har alltsedan Nordiska rådets tillblivelse diskuterats i Nordiska rådet, och olika rekommendationer har antagits. Så antogs exempelvis vid Nordiska rådets nionde session 1961 en rekommendation till regeringarna av följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under medverkan av Nordiska kulturkommissionen och i samråd med rådets kulturutskott med sikte på rådets tionde session utarbeta en programskiss för de närmaste tre årens utbyggnad av samarbetet mellan de nordiska ländernas högre undervisnings- och forskningsinstitutioner med förslag till prioritering av de olika åtgärderna samt att före rådets tionde session överväga formerna för en utbyggnad av ett permanent organ, som ansvarigt inför de nordiska undervisningsministrarna skall ha till uppgift att planlägga en systematisk arbetsfördelning inom alla områden av forskning och vetenskaplig utbildning i Norden.

I olika sammanhang har närmare övervägts vad som kan göras för att tillgodose rådets önskemål. Regeringarna har utarbetat översikter över pågående forskningssamarbete och angivit de relativt begränsade områden, där ett samarbete enligt deras uppfattning kan ifrågakomma. De har uppdragit åt Nordiska kulturkommissionen att vara den koordinerande instansen på detta fält. Hittills har emellertid de praktiska resultaten av denna samverkan blivit ganska begränsade.

Då fjolårets riksdag behandlade en motion i frågan med krav på ett ökat nordiskt samarbete på forskningens område, hade den till utgångspunkt ett avstyrkande utlåtande av statsutskottet, som sköt frågan från sig under hänvisning till vissa svårigheter, som enligt vad utskottet erfarit manifesterats på ett begränsat fält, nämligen vid kontakt mellan de nordiska samhällsvetenskapliga forskningsråden. Dessa svårigheter var av mera tillfällig art och torde redan ha överkommit. Det bör vidare erinras om att de tekniska och naturvetenskapliga forskningsråden i Norden inom

ramen för det s. k. Nordforsk nått betydande framsteg, då det gäller att organisera kontakterna mellan just forskningsråden.

Frågan om det nordiska samarbetet på detta område är emellertid ej begränsad till frågan om kontakter mellan forskningsråden. Många frågor reser sig; det gäller i vad mån forskningsmedel, beviljade i ett land, kan brukas för forskning i annat nordiskt land, i vad mån det är fördelaktigt att samla tillgängliga resurser till gemensamma forskningsinstitutioner eller om det är mera rationellt att fördela tillgängliga resurser i personal och pengar på flera smärre enheter. En rad tekniska samarbetsproblem uppstår i samband med gemensamma institutioner. Listan på spörsmål som förtjänar närmare övervägas i detta sammanhang kan förlängas.

Tidpunkten torde nu vara inne att inför den utbyggnad av forskningen, som ter sig ofrånkomlig, närmare överväga hur det nordiska samarbetet på detta fält skall organiseras. Som exempel från ett närbeläget område kan nämnas den s. k. Skandiplanen för bibliotekens del. Enligt denna plan har de vetenskapliga biblioteken i Norden, vilka icke har resurser att vart för sig följa med och inköpa all slags vetenskaplig litteratur, inom sig överenskommit om en specialisering, så att ett bibliotek försöker täcka vissa fackområden, ett annat bibliotek andra. Resultatet skall bli att åtminstone någonstans inom Norden en forskare skall finna den speciallitteratur som han söker. En planläggning av liknande art kan tänkas ge gott utbyte inom åtskilliga forskningsområden.

Under hänvisning till det anförda får jag föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga initiativ till en utredning på nordisk bas rörande utformningen av det framtida nordiska forskningssamarbetet.

Stockholm den 27 januari 1965

Ingrid Segerstedt Wiberg